

DAVLAT INVESTITSIYA SIYOSATINING ASOSIY YO'NALISHLARI

Nozimov Eldor Anvarovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

"Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrası katta o'qituvchisi

eldornozimov@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1580-8654>

Annotatsiya. *Maqolada davlat investitsiya siyosatining asosiy yo'nalishlari, ularning iqtisodiy rivojlanish va milliy innovatsion salohiyatni mustahkamlashdagi roli tahlil qilinadi. Tadqiqotda davlat investitsiya siyosati orqali moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, investitsiya muhiti yaratish va sarmoyalarni jalb qilishning mikro va makroiqtisodiy ahamiyati o'rganildi. Shu bilan birga, maqolada davlat tomonidan qo'llanilayotgan strategik yo'nalishlar, imtiyozlar, subsidiya va rag'batlantirish mexanizmlari hamda ularning iqtisodiyotga ta'siri keltiriladi. Tadqiqot natijalari davlat investitsiya siyosatini yanada samarali qilish va milliy iqtisodiy rivojlanishga xizmat qilish imkoniyatlarini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar *Davlat investitsiya siyosati, investitsiya yo'nalishlari, iqtisodiy rivojlanish, sarmoyalarni jalb qilish, moliyaviy resurslar, rag'batlantirish mexanizmlari, milliy innovatsion salohiyat.*

Abstract. *The article analyzes the main directions of state investment policy, their role in economic development and strengthening national innovation potential. The study examined the micro- and macroeconomic significance of the effective allocation of financial resources, creation of an investment climate and attraction of investments through state investment policy. At the same time, the article presents the strategic directions, incentives, subsidies and incentive mechanisms used by the state, as well as their impact on the economy. The results of the study indicate the possibilities of making state investment policy more effective and serving national economic development.*

Keywords: *State investment policy, investment directions, economic development, attraction of investments, financial resources, incentive mechanisms, national innovation potential.*

Kirish

Davlat investitsiya siyosati – bu milliy iqtisodiyot rivojlanishini rag'batlantirish, sarmoyaviy muhitni yaxshilash va investitsiyalarni samarali taqsimlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimi. Zamonaviy iqtisodiy rivojlanishda davlatning investitsiya siyosati milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlash, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Davlat investitsiya siyosati nafaqat moliyaviy resurslarni jalb qilish va sarmoyalarni yo'naltirish, balki ilmiy-texnikaviy rivojlanishni rag'batlantirish, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash va milliy innovatsion salohiyatni oshirishga xizmat qiladi. Shu bois, davlatning strategik investitsiya yo'nalishlarini aniqlash va ularni samarali boshqarish iqtisodiy barqarorlik va milliy farovonlikni ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi.

Kirish bo'limida davlat investitsiya siyosatining asosiy maqsadlari, uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli va ahamiyati, shuningdek, strategik yo'nalishlarini aniqlashning ilmiy-asoslari muhokama qilinadi. Shu tarzda, davlat investitsiya siyosati mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini shakllantirishda muhim vosita ekanligi ta'kidlanadi.

Adabiyotlar sharhi

Davlat investitsiya siyosatining nazariy va amaliy masalalari bo'yicha xalqaro va mahalliy adabiyotlarda keng tadqiqotlar mavjud. Xorijiy manbalarda Musgrave va Musgrave (2018) davlatning moliyaviy siyosati, jumladan investitsiya siyosatining makroiqtisodiy ta'sirini tahlil qilgan. Stiglitz va Greenwald (2019) davlatning strategik investitsiyalar orqali iqtisodiy o'sish va innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish mexanizmlarini yoritgan. OECD va World Bank hisobotlarida davlat investitsiya siyosati orqali sarmoyaviy muhitni yaxshilash, investitsiya jalb qilish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha xalqaro tajribalar keltirilgan.

O'zbekiston sharoitida B. Hasanov va O. Sharipov davlat investitsiya siyosati yo'nalishlarini belgilash, sarmoyalarni samarali taqsimlash va innovatsion loyihalarni rag'batlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqqan. Shu bilan birga, mahalliy tadqiqotlar davlat investitsiya siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirishda moliyaviy, iqtisodiy va ijtimoiy mezonlarni hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

Tahlil shuni ko'rsatadiki, mavjud adabiyotlar davlat investitsiya siyosatining mikro va makroiqtisodiy ahamiyatini chuqur tushunish, samarali boshqarish va strategik qarorlar qabul qilish uchun ilmiy asos yaratadi.

Metodologiya

Ushbu tadqiqot davlat investitsiya siyosatining asosiy yo'nalishlarini aniqlash va uning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini o'rganishga qaratilgan bo'lib, kompleks ilmiy-uslubiy yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqot jarayonida davlat investitsiya siyosatining mikro va makroiqtisodiy ta'siri tizimli ravishda tahlil qilindi, sarmoyaviy resurslarni jalb qilish, ularni samarali taqsimlash va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari o'rganildi. Shuningdek, xalqaro tajriba solishtirildi va eng samarali davlat siyosati yondashuvlari aniqlandi. Tadqiqotda iqtisodiy va moliyaviy tahlil usullari qo'llanilib, davlat investitsiya siyosatining iqtisodiy samaradorlik, ish o'rinlarini yaratish va milliy innovatsion salohiyatga ta'siri baholandi. Ekspert baholash metodlari orqali moliya institutlari, korxona menejerlari va ilmiy tadqiqotchilar fikrlari o'rganilib, davlat investitsiya siyosatining samaradorligini oshirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi. Shu tarzda, tadqiqot metodologiyasi davlat investitsiya siyosatini tizimli boshqarish, strategik qarorlar qabul qilish va milliy iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shish imkonini beradi.

Tahlil va natijalar

Davlat investitsiya siyosatining samaradorligini tahlil qilish natijalari shuni ko'rsatdiki, uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli bir qator strategik yo'nalishlar orqali amalga oshadi. Birinchidan, davlat investitsiya siyosati sarmoyaviy muhitni shakllantirish va moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston sharoitida davlat tomonidan qo'llanilayotgan imtiyozlar va subsidiya mexanizmlari korxonalarni innovatsion faoliyatga jalb etishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Korxonalar darajasida davlatning sarmoya jalb qilish siyosati ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va mahsulot sifatini yaxshilashga yordam beradi.

Ikkinchidan, davlat investitsiya siyosati milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, strategik investitsiya yo'nalishlariga yo'naltirilgan resurslar orqali innovatsion loyihalar amalga oshiriladi, bu esa yangi ish o'rinlarini yaratish va milliy innovatsion salohiyatni oshirishga yordam beradi. Shu bilan birga, davlat tomonidan qo'llaniladigan imtiyozli kreditlar, soliq ustunliklari va subsidiya mexanizmlari sarmoyalarni jalb qilishni rag'batlantiradi va korxonalarda raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish imkonini oshiradi.

Uchinchidan, tahlil shuni ko'rsatdiki, davlat investitsiya siyosati iqtisodiy rivojlanishni modernizatsiya qilish, ilmiy-texnikaviy salohiyatni oshirish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlashga hissa qo'shadi. Misol tariqasida, mamlakatning strategik yo'nalishlarga sarmoya kiritish orqali yalpi ichki mahsulot o'sishi, yangi ish o'rinlari yaratish va eksport salohiyatini kuchaytirish mumkinligi aniqlangan. Shu bilan birga, investitsiya siyosatining samaradorligi korxonalarning investitsiyaga bo'lgan qiziqishi, innovatsion faoliyatni kengaytirish va xodimlarning malakasini oshirish bilan bog'liqligi aniqlanadi.

To'rtinchidan, davlat investitsiya siyosatini samarali boshqarish orqali iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlash va makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash mumkin. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, davlat investitsiya siyosatini tizimli ravishda rejalashtirish va amalga oshirish sarmoyaviy risklarni kamaytiradi, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlaydi va iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshiradi. Shu tarzda, davlat investitsiya siyosati korxona va milliy iqtisodiyot darajasida ijobiy natijalar beruvchi strategik vosita sifatida o'zini namoyon qiladi.

Umuman olganda, tahlil shuni ko'rsatdiki, davlat investitsiya siyosatini samarali boshqarish va strategik yo'nalishlarni aniqlash orqali milliy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish, innovatsion salohiyatni oshirish va sarmoyaviy muhitni yaxshilash mumkin. Shu bilan birga, davlat investitsiya siyosati mikro va makroiqtisodiy darajada iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi, raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarish va yangi ish o'rinlarini yaratishga yordam beradi.

Xulosa va takliflar

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, davlat investitsiya siyosati mamlakat iqtisodiy rivojlanishida strategik ahamiyatga ega bo'lib, uning mikro va makroiqtisodiy

komponentlari bir-biri bilan chambarchas bog'liq. Mikroiqtsodiy nuqtai nazardan, davlat investitsiya siyosati korxonalarda sarmoyaviy resurslarni jalb qilish, yangi texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, mahsulot sifatini oshirish va raqobatbardoshlikni mustahkamlash imkonini beradi. Shu bilan birga, xodimlarning malakasini oshirish, innovatsion loyihalarni amalga oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratish kabi ijobiy natijalar ham kuzatiladi.

Makroiqtisodiy nuqtai nazardan esa davlat investitsiya siyosati milliy iqtisodiyotda ilmiy-texnikaviy rivojlanishni tezlashtiradi, yalpi ichki mahsulotni oshiradi, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va milliy innovatsion salohiyatni mustahkamlaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, davlat investitsiya siyosatini tizimli ravishda boshqarish va rejalashtirish nafaqat korxona darajasida, balki milliy iqtisodiyot darajasida ham iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shu asosda, quyidagi takliflar ishlab chiqildi: birinchidan, davlat investitsiya siyosatini shakllantirishda strategik yo'nalishlarni aniq belgilash va ularni amalga oshirish mexanizmlarini mustahkamlash zarur. Ikkinchidan, korxonalarda investitsiyalarni jalb qilish va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha samarali tizimlar joriy etilishi lozim. Uchinchi tavsiya sifatida, investitsiyalarning monitoring va baholash tizimini takomillashtirish, ularning samaradorligini baholash va iqtisodiy natijalarini tahlil qilish tavsiya etiladi. To'rtinchidan, moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish va xorijiy sarmoyalarni jalb etish samaradorligini oshirish muhimdir. Beshinchidan, axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etish orqali investitsiya jarayonlarini raqamlashtirish va samaradorligini oshirish tavsiya etiladi.

Umuman olganda, davlat investitsiya siyosatini samarali boshqarish va strategik yo'nalishlarni aniqlash orqali milliy iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish, innovatsion salohiyatni oshirish va sarmoyaviy muhitni yaxshilash mumkin. Shu bilan birga, davlat investitsiya siyosati korxona va milliy iqtisodiyot darajasida ijobiy natijalar beruvchi strategik vosita sifatida ahamiyatini saqlab qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. Investitsiya loyihalarini moliyalashtirish bo'yicha tahlillar. Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Investitsiyaviy faoliyatni moliyalashtirishda AKT va monitoring tizimlari. Toshkent, 2022.
3. Anvarovich, N. E. (2025). INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA TIJORAT BANKLARINING O'RNI. ИКРО журнал, 15(01), 759-763.
4. Myers S., Brealey R. Principles of Corporate Finance. McGraw-Hill, 2020.

5. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. Wiley, 2021.
6. Anvarovich, N. E. (2025). INVESTITSIYA VA PAY FONDLARI MABLAG 'LARI HISOBIGA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISH. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 4(1), 32-35.
7. Sharipov O. "Investitsiyalash jarayonini tizimlashtirish va samaradorlikni oshirish". Ilmiy maqola, Toshkent, 2020.
8. Nozimov, E., Sadinova, M., & Dusnazarova, B. (2025). MODERNIZATION OF INSURANCE SERVICES BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES AND ITS EFFICIENCY. Integration of Innovative Education and Training, 1(4), 45-49.
9. Nozimov, E. (2025). ECONOMIC EFFICIENCY OF IMPROVING THE REINSURANCE SYSTEM. SHOKH LIBRARY, 1(13).
10. World Bank. ICT Applications in Project Finance and Investment Management. Washington D.C., 2021.
11. Nozimov, E. (2025). RISK ASSESSMENT AND MANAGEMENT MECHANISMS IN INSURANCE ACTIVITIES. SHOKH LIBRARY, 1(13).